

Реброва Олена Євгенівна

доктор педагогічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту музичного і перформативного мистецтва та соціокультурних практик

Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет

імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

E-mail: helen.music56@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7549-6811>

Researcher ID: S-6827-2018

Дослідницька компетентність майбутніх спеціалістів у галузі музичного мистецтва і хореографії

У статті висвітлено актуальні аспекти формування дослідницької компетентності майбутніх фахівців у галузі мистецтва, зокрема викладачів музичного мистецтва та хореографії. Пріоритетом уваги відповідності підготовки освітнім стандартам та Закону України «Про академічну доброчесність». Дослідницька компетентність майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва і хореографії є інтегрованою якістю, яка характеризується здатністю застосовувати комплекс знань, умінь, методів дослідження та досвіду їх реалізації з метою отримання нових знань мистецтвознавчого, прогностичного, методичного змісту, досягнення результатів навчання, які дають можливість особистості бути конкурентоспроможною на ринку праці та діяти ефективно в нових, невизначених умовах професійної, творчої та педагогічної діяльності.

Мета статті полягає у визначенні сутності та специфіки дослідницької компетентності майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва і хореографії з огляду на особливості розмаїття професійної діяльності. Завдання дослідження – актуалізація змістових ліній набуття дослідницьких компетентностей у цілісній системі професійної підготовки та фахових різновидів творчої діяльності й обґрунтування актуальних підходів і методів, що оптимізують і динамізують процес набуття дослідницької компетентності.

Визначено змістові лінії, які супроводжують формування дослідницької компетентності майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва і хореографії. Серед них – знання історії мистецтва, чинників його еволюції (відповідно до виду мистецтва); теоретичні основи та лексичні атрибути кожного виду мистецтва, зокрема в умовах поліхудожності, що властива сучасному культурному середовищу й супроводжується віртуально-естетичними, технологічними можливостями; функціональні властивості мистецтва в часово-просторовому діапазоні; закономірності творчості, від репродуктивного рівня до рівня самостійного створення інтерпретаційної концепції твору, що виконується; рефлексія власних виконавських можливостей і шляхи їх удосконалення; методичний супровід самостійної роботи над твором; методичний аспект роботи над творами певних видів і жанрів, що зумовлено педагогічним потенціалом творів мистецтва.

Доведено полімодальність методології мистецтвознавства у її екстраполяції на практику творчості та пізнавально-пошукової діяльності в освітньому процесі навчання музичного мистецтва і хореографії. У статті обґрунтовано застосування таких підходів, як історичний, бібліографічний, культурологічний, прехіміетричний, праксеологічний, герменевтичний, рефлексійний, компетентнісний, синергійний, мотиваційний, технологічний та текстологічний та інші. Наведено окремі методи, які сприяють формуванню дослідницької компетентності майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва і хореографії.

Ключові слова: компетентність, пізнавально-пошукова діяльність, дослідницька компетентність, музичне мистецтво, хореографія, майбутні фахівці в галузі мистецтва, майбутні викладачі мистецьких дисциплін, методологія, наукові підходи, методи, мистецька педагогіка, інформаційно-комунікаційні технології.

Вступ. Навчання через дослідження – один із головних принципів здобуття вищої освіти. Зазначене знаходить своє відображення в розроблених освітніх стандартах підготовки фахівців у галузі музичного мистецтва (Освітній стандарт зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво» для першого і другого рівнів вищої освіти), у галузі хореографії (Освітній стандарт зі спеціальності 024 «Хореографія» для першого і другого рівнів). Практика показує, що в багатьох освітньо-професійних програмах застосовуються і професійні

стандарті. Наприклад, для підготовки здобувачів першого і другого рівнів вищої освіти в галузі знань В зі спеціальності В5 «Музичне мистецтво» (у попередні роки 025 «Музичне мистецтво») застосовується професійний стандарт, що дає змогу отримати кваліфікацію викладача мистецької школи, викладача мистецького ліцею. Аналогічна можливість передбачена і для здобувачів вищої хореографічної освіти.

Наявність стандартів та відповідність основним вимогам щодо навчання через дослідження зумовлює враховувати специфіку галузей знань і спеціальності в процесі формування актуальних дослідницьких компетентностей. Ця вимога є актуальною як для здобувачів першого, так і для здобувачів другого рівня вищої освіти. До цього ж слід додати, що музичні та хореографічні дисципліни вивчають і здобувачі спеціальності А4 «Середня освіта. Мистецтво. Музичне мистецтво»; актуальними й ефективними є також освітньо-професійні програми спеціальностей з підготовки майбутніх учителів, але з урахуванням хореографічного профілю підготовки.

Проблема полягає в тому, що дослідницьку компетентність неможливо сформувати за короткий термін навчання; цей процес є пролонгованим і має відповідати специфіці галузі знань. Останнє пов'язано з методологією мистецтвознавства, з одного боку, а з іншого — має спиратися на загальнонаукові принципи дослідницької діяльності. Наявність професійного стандарту та його впровадження в освітньо-професійні програми зумовлюють орієнтацію на специфічні дослідницькі знання та вміння, що мають педагогічно-методичне спрямування. Зазначене забезпечується опануванням постулатів загальної та мистецької педагогіки у їх поєднанні та практичних навичок застосування потенціалу методології і методики цих двох наукових галузей знань.

З огляду на перспективи подальшого навчання для здобуття ступеня доктора філософії (PhD) здобувачі мають оволодіти теоретичними й емпіричними методами наукових досліджень, які є актуальними для всіх галузей знань.

Ще один аспект, що актуалізує проблему формування дослідницьких компетентностей, – це культура академічної доброчесності. Академічна доброчесність у галузі мистецької освіти проявляється у створенні як академічних текстів, так і творчого продукту. Зазначене регламентується пунктами 7 та 8 Закону України «Про академічну доброчесність» (2025). Окрема актуальна проблема – застосування штучного інтелекту як в академічних текстах, так і в створенні творчого продукту, що також зазначено, зокрема, в п. 8 Закону.

Отже, з огляду на актуальні аспекти педагогічних та організаційних принципів, що пояснюють і забезпечують процес «навчання через дослідження», формування дослідницьких компетентностей має бути визнано провідним завданням набуття вищої освіти взагалі та мистецької зокрема. Причому у випадку з процесом набуття вищої мистецької освіти зазначене завдання має вирішуватися на міждисциплінарному рівні та на засадах поліпарадигмальної методології.

Мета та завдання дослідження. Мета статті полягає у визначенні сутності та специфіки дослідницької компетентності майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва і хореографії з огляду на особливості розмаїття професійної діяльності. Завдання дослідження полягає у визначенні актуальних змістових ліній набуття дослідницьких компетентностей у цілісній системі професійної підготовки та фахових різновидів творчої діяльності.

Матеріали та методи дослідження. Матеріалами дослідження стали Освітні стандарти зі спеціальностей 025 «Музичне мистецтво» і 024 «Хореографія», Професійний стандарт викладача мистецької школи та мистецького ліцею; а також освітньо-професійні програми з підготовки майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва і хореографії.

Методами дослідження стали: аналіз наукових джерел, нормативних документів, порівняльний аналіз освітньо-професійних програм; моделювання співвідношення загальнонаукової та мистецтвознавчої методології; систематизація та побудова логічної послідовності пролонгованого набуття дослідницьких компетентностей різного характеру майбутніми фахівцями в галузі музичного мистецтва і хореографії з огляду на викладацьку, виконавську, інтерпретаційну діяльність та у співвідношенні з науковими підходами й ефективними методами навчання.

Результати дослідження. Дослідницька компетентність майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва і хореографії є інтегрованою якістю, яка характеризується здатністю застосовувати комплекс знань, умінь, методів дослідження та досвіду їх реалізації з метою отримання нових знань мистецтвознавчого, прогностичного, методичного змісту, досягнення результатів навчання, які дають можливість особистості бути конкурентоспроможною на ринку праці та діяти ефективно в нових, невизначених умовах професійної, творчої та педагогічної діяльності.

На наш погляд, її сутність кореспондується з визначенням І. Хмелевської щодо інтегральної компетентності як «...кваліфікаційно-якісного метаконструкту, який забезпечує здатності управління процесом синергійного застосування компетентностей із метою підвищення професійної ефективності

фахівців у специфічних умовах професійно-фахової діяльності» (Хмелевська, 2021: 3). Насамперед це стосується синергійності. Ця властивість дослідницької компетентності зумовлена поєднанням різноманітних функцій і сфер діяльності здобувача, а також спектром освітніх процесів, у межах яких об'єктивується його пізнавально-пошукова діяльність. Такий вид діяльності супроводжує навчання з опанування теоретичних знань, практичних навичок, а також творчої виконавської майстерності. Наукова діяльність також є творчою, оскільки спрямована на пошук і оформлення нових знань. Оволодіння науковим мисленням здобувачами мистецьких спеціальностей переважно здійснюється в парадигмі їхньої професійної науки – мистецтвознавства. Разом із тим методична складова професійної підготовки супроводжується методологією педагогіки та її методичним ґрунтом. Таким чином, пізнавально-пошукова діяльність як провідна щодо дослідницької компетентності майбутніх спеціалістів має широкий спектр змістових ліній, а саме:

- знання історії мистецтва, чинників його еволюції (відповідно до виду мистецтва);
- теоретичні основи та лексичні атрибути кожного виду мистецтва, оскільки поліхудожність у сучасному культурному середовищі супроводжується віртуально-естетичними, технологічними можливостями;
- функціональні властивості мистецтва в часово-просторовому діапазоні;
- закономірності творчості, від репродуктивного рівня до самостійного створення інтерпретаційної концепції твору, що виконується;
- рефлексія власних виконавських можливостей і шляхи їх удосконалення;
- методичний супровід самостійної роботи над твором;
- методичний аспект роботи над творами певних видів і жанрів, що зумовлено педагогічним потенціалом творів мистецтва.

На цьому етапі окреслимо методологічний каркас наукових підходів, який є суголосним зазначеним змістовим лініям, що стають ґрунтом дослідницької компетентності. При цьому орієнтуватимемося на позицію С. Шипа щодо методології музикознавства. На думку вченого, така методологія має творчий характер, оскільки «а) зароджується спонтанно як момент рефлексії у процесах музичної творчості (композиторської, імпровізаційної, виконавської, педагогічної)». Інша її властивість – багаторівневність, що «б) відображає методи різного рівня, а тому й сама має багаторівневу структуру». Ми визначаємо таку методологію як полімодальну, оскільки вибраний ракурс проблеми зумовлює і вектор пошуку, в якому активізуються різні модуси сприйняття та мислення (образне, кінестетичне, логічне, дивергентне та ін.). Навіть сам вид музичної або хореографічної виконавської творчості зумовлює різновид типу мислення, що пояснюється феноменом художньої ментальності (Реброва, 2023). Піаніст володіє своїм типом мислення, відмінним від типу мислення вокаліста. Танцюрист, що володіє культурою і технікою східного танцю, володіє відповідною хореографічною лексикою, яка зумовлює і його тип мислення. Ще одним доказом полімодальності методології мистецтвознавства у її екстраполяції на практику творчості й пізнавально-пошукової діяльності в цьому процесі є той факт, що вона ґрунтується «в)... на різних гностичних підходах, хоча на практиці переважає науковий підхід до вивчення методів музичної й музикознавчої діяльності» (Шип, 2020: 9). Отже, враховуючи такий ризомний каркас методології мистецтвознавства, конкретизуємо підходи та методи, що будуть актуальними для формування дослідницької компетентності майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва і хореографії.

Знання історії мистецтва, чинників його еволюції (відповідно до виду мистецтва) реалізується в освітньому процесі в контексті формування дослідницької компетентності на основі історичного й бібліографічного підходів та відповідних до них методів пізнання. Серед них варто назвати такі: встановлення причино-наслідкових зв'язків; аналіз культурних та світоглядних постулатів і норм у певну добу та в межах певної культурної локації; прасиметричний метод, який дає змогу встановити особливості світогляду митця через аналіз продуктів його творчої діяльності. І. Гринчук, Н. Овод, О. Гринчук (2025) поєднують історико-дослідницький та виконавський аспекти підготовки здобувачів у галузі мистецтва, що підтверджує, з одного боку, історичний підхід, а з іншого – його дослідницький потенціал для вдосконалення виконавської майстерності музикантів.

Оволодіння теоретичними основами та лексичними атрибутами різних видів мистецтва як змістова лінія формування дослідницької компетентності супроводжується в сучасному освітньому процесі поєднанням текстологічного, семіотичного, семантичного наукових підходів. А з огляду на стрімкий розвиток інформаційно-комунікативних технологій дослідження художньо-мовних атрибутів, їх ідентифікацію та смисловий потенціал можна оптимізувати завдяки поєднанню традиційних методів аналізу тексту, форми та інноваційних методів візуалізації. Метод встановлення спільних художньо-образних смислів схожих засобів виразності різних видів мистецтва активізує творче мислення, багаж образних репрезентацій. Актуальним у цьому аспекті є технологічний підхід, завдяки якому набуття

компетентностей щодо застосування ІКТ оптимізує і дослідницькі компетентності. Інформаційно-комунікативні технології, з одного боку, дають можливість скоротити час на пізнавально-пошукові розвідки, а з іншого – стимулюють зацікавлене ставлення здобувачів до пошуку наукової інформації. Після її отримання з різних джерел постає питання її опрацювання, а отже, зіставлення, порівняння та систематизації. Зрештою розвивається уміння теоретичного структурування, моделювання, що належить саме до елементів дослідницької компетентності.

Останнім часом методологічного сенсу набуває функціональний підхід. Він стосується не лише функцій, які виконує спеціаліст, викладач, а й дослідження структури певних процесів, зокрема, у культурі різних народів у різні часи, що позначаємо поняттям «часово-просторовий діапазон». Аналізуючи функції мистецтва, які домінують у ту чи ту добу в певній культурі, та залучаючи інформацію з різних джерел (зокрема, за допомогою штучного інтелекту), можна зробити висновок про домінуючі структури в суспільстві, світогляді та системі цінностей. Такий підхід точніше назвати каузально-функціональним. У попередній публікації (Реброва, 2024) ми звертали увагу на те, що функції, які виконувало мистецтво в суспільстві, могли бути «свідомо застосованими» або, навпаки, прихованими, латентними, «...коли мистецтво завдяки своїм властивостям впливало на суспільство, на особистість і навіть на природу» (Реброва, 2024: 276). Визначення таких функцій здійснюється шляхом аналізу відповідної літератури, але її результатом мають стати сформовані уявлення про картину світу, цінності та морально-етичні відносини. Мистецтво найтонше і найточніше відображає і відбиває те, що властиво суспільству певної доби.

Свого часу, ще в античну добу, звертали увагу на терапевтичну функцію мистецтва Аристотель і Платон. Вона була констатована ними з різних поглядів: як через очищення душі (catharsis, Aristotle, *Politika*, Book 8), так і через терапію піднесеного, натхнення (Plato, *Phaedrus*, Phdr. 244a.).

Порівняно з наведеними працями згадаймо сучасний стан суспільства, коли стреси і тривожність потребують особливих ліків. І саме таким засобом є ментально-оздоровча функція мистецтва. У контексті зазначеного можна порівняти античні концепції із сучасними ідеями науковців. Зокрема, на увагу заслуговують праці А. Растрігіної (2025), яка застосовує поняття «травмоінформована особистість» і розглядає функціональні особливості мистецтва щодо впливу на ментальні процеси в умовах арткомунікації.

Якщо говорити про техніки та методи, то тут на допомогу приходять саме мистецтво. Варто орієнтуватися в репертуарі та в його потенціалі. Пошук такого репертуару є процесом особливої пізнавальної активності здобувачів. Серед ефективних методів, які сьогодні застосовують із метою позитивного впливу на особистість засобами музики, – рухи під музику та танцювально-рухова терапія, яка не передбачає знання професійної танцювальної лексики, а базується на свободі тілесного самовідчуття та вільних, позитивно забарвлених емоційно-супровідних рухах під естетично цінну музику.

Це є своєрідним творчим процесом, спрямованим не на сприйняття іншими, а на самосприйняття. Задовolenня від творчості також має важливий позитивний ефект для здоров'я. Творчість у цьому контексті може бути навіть репродуктивною – такою, що не має об'єктивної цінності для культури, проте є значущою для самого суб'єкта як спосіб реалізації потреби в самовираженні. Закономірності та принципи такої творчості є дуже важливими для викладання мистецтва, особливо виконавських мистецьких дисциплін.

Але для більш професійного рівня дослідження закономірностей творчого процесу стають основою інтерпретації твору під час роботи над ним та його виконанням як для музиканта, так і для хореографа.

Відповідно до цієї змістової лінії вкажемо на діяльнісно-творчий та інтерпретаційний підходи. Методами тут можуть слугувати як ігрові (для репродуктивної творчості), рухові та релаксаційні вправи, так і складні підходи професійного рівня, як-от аналіз творів за герменевтичним колом.

Дослідження власних можливостей щодо опанування творів різних жанрів і стилів, оволодіння вміннями виконувати фактуру або хореографічну лексику потребує самодіагностування. Утім, зважаючи на прогностичну та фасилітативну функції викладача, припустимо, що здобувачі вже мають певні уявлення щодо власних можливостей, здібностей, умінь та навичок. Водночас це зумовлює потребу у власній рефлексії таких здатностей, оскільки значна кількість годин і кредитів у творчих спеціальностях об'єктивно відводиться на самостійну роботу. Оптимізація самоменеджменту, тайм-менеджменту потребує умінь самодіагностування. Науковими підходами тут можуть слугувати: мотиваційний, що сприяє інтенції фахового зростання; когнітивний, спрямований на усвідомлення проблемних аспектів власних компетентностей на основі актуальних знань та активного операційного мислення; проблемно-пошуковий, який акцентує увагу здобувачів на наявності певних проблем і пошуку шляхів їх розв'язання; рефлексійний, що спонукає до самовідчуття та самооцінювання. Як методи можуть бути застосовані: відео- та аудіозапис із подальшим критичним аналізом виконання, створення власних портфоліо,

створення карток самооцінювання та карток розробки критеріїв для оцінювання. Варто також нагадати про потенціал емерджентного підходу, спрямованого на стимулювання інноваційного потенціалу виконавця та викладача.

Значення власних проблемних аспектів щодо вмінь, навичок, виконавських можливостей потребує ще одного дослідницького аспекту – викладацької спроможності й усвідомлення власної компетентності щодо пошуку ефективних методичних ресурсів подолання недоліків. У дослідженні Лю Сянь (2019) концентровано увагу на такому феномені, як методична самореалізація. Це професійна якість, яка дає змогу бути конкурентоспроможним на ринку праці, оскільки виконавська підготовка не дає гарантованої виробничої продуктивності впродовж усього життя. У більшості випадків, як свідчать дослідження кар'єрного росту випускників, танцюристи переходять до викладацької діяльності. Отже, методики й оволодіння ними також можуть розглядатися в контексті дослідницької компетентності. Науковими підходами тут можуть слугувати: безпосередньо компетентнісний, праксеологічний, інтерпретаційний, порівняльний (компаративістський). Для музикантів доцільним є порівняння різних виконавських шкіл і редакцій, а також зміна вибору методів відповідно до них (наприклад, редакції ДТК К. Черні, Б. Муджеліні, Б. Бартока). Ефективним методом може стати дослідження результативності перенесення виконавських прийомів з одного твору на інший з подальшим аналізом їхнього застосування. Також вагоме значення має метод «сам себе навчаю», що потребує зосередження уваги на почуттях і самооцінюванні результатів.

Але не можна залишити поза уваги безпосередній методичний аспект роботи над творами певних жанрів, стилів, які потребують також аналізу методичних розробок, рекомендацій, узагальнення досвіду і практик.

Методами можуть слугувати: класифікація типових аспектів виконання творів певних жанрів і стилів; узагальнення особливостей художнього методу того чи того композитора; порівняння інтерпретацій творів різними виконавцями. Для хореографів може бути актуальними також відеопорівняння та пояснення інваріанта застосування лексики, зіставлення лексики танцю з мовою музичного супроводу.

Одним з актуальних аспектів дослідницької компетентності є залучення здобувачів до пізнавально-пошукової діяльності, що передбачає осмислене ставлення до ІКТ та штучного інтелекту. Про це вже зазначалося автором статті. Крім того, така робота має певний академічний результат: створення наукового тексту, оволодіння навичками академічного письма та жанрами його втілення. Отже, написання академічного тексту може починатися з такого елементарного жанру, як есе. Чи має текст перевірятися на плагіат? Це вже залежить від змісту та завдань есе. Якщо воно присвячено суто самоаналізу, самодослідженню, рефлексії з наведеними конкретними прикладами, то така перевірка непотрібна. На наш погляд, недоречно рекомендувати такі жанри, як реферат. Разом із тим ІНДЗ є дуже ефективним жанром дослідницької роботи, яка може бути запропонована на кожному освітньому компоненті.

Висновки. Методологія наукового пізнання, яка є системною та допомагає концентрувати увагу на тому чи тому підході відповідно до завдань підготовки майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва і хореографії, дала змогу уточнити сутність дослідницької компетентності в професійній підготовці, визначити змістові лінії, які стають основою формування такої компетентності, а також окреслити відповідні до кожної з них наукові підходи та методи.

На основі поняттєвого аналізу уточнено, що дослідницька компетентність майбутніх фахівців музичного мистецтва і хореографії – це інтегрована якість, що характеризує їхню здатність застосовувати комплекс знань, умінь, методів дослідження та досвід їх реалізації для отримання нових знань мистецтвознавчого, прогностичного й методичного змісту. Це забезпечує досягнення результатів навчання, які дають змогу фахівцям бути конкурентоспроможними на ринку праці й ефективно діяти в нових, невизначених умовах професійної, творчої та педагогічної діяльності.

Визначено змістові лінії, у межах яких формується зазначена якість: знання історії мистецтва, чинників його еволюції (відповідно до виду мистецтва); теоретичні основи та лексичні атрибути кожного виду мистецтва, функціональні властивості мистецтва в часово-просторовому діапазоні; закономірності творчості, від репродуктивного рівня до самостійного створення інтерпретаційної концепції твору, що виконується; рефлексія власних виконавських можливостей та шляхи їх удосконалення; методичний супровід самостійної роботи над твором; методичний аспект роботи над творами певних видів і жанрів, що зумовлено педагогічним потенціалом творів мистецтва. Зазначені лінії простежуються майже в усіх освітніх компонентах програми, що дає змогу впроваджувати індивідуальні навчально-дослідні або навчально-творчі завдання. Окрему увагу варто приділити таким освітнім компонентам, які застосовують ІКТ, активізують пізнавально-пошукову діяльність, спираються на потенціал мистецької педагогіки.

Процес формування дослідницької компетентності має здійснюватися на основі поліпарадигмальної методології, полімодального підходу, який є генералізованим; відповідно до означених змістових ліній вибираються такі підходи: історичний, культурологічний, бібліографічний, праксіметричний, каузально-функціональний, мотиваційний, компетентнісний, когнітивний, творчо-діяльнісний, рефлексійний, праксеологічний, інтерпретаційний, технологічний, текстологічний, порівняльний (компаративістський), емерджентний, емпіричний.

Методологія наукового пізнання, яка є системною та допомагає концентрувати увагу на тому або тому підході відповідно до завдань підготовки майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва і хореографії, дала змогу уточнити сутність дослідницької компетентності в професійній підготовці, визначити змістові лінії, яка стають основою формування такої компетентності, окреслити відповідні наукові підходи та методи.

Література

Aristotle. *Politics* / Translated by Harris Rackham (1868–1944). Book 8. 1341b32–1342a15. URL: <https://topostext.org/work/100>.

Plato. *Phaedrus* / Translated by Harold North Fowler (1859–1955). Phdr. 244a. URL: <https://topostext.org/work/94>.

Гринчук І. П., Овод Н. М., Гринчук О. О. Мистецькі проєкти: історико-дослідницький і виконавський аспекти. *Мистецтвознавство: традиції та інновації*. 2025. № 1. С. 13–19. DOI: <https://doi.org/10.32782/art-studies.2025-1-2>.

Про академічну доброчесність : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text> (дата звернення: 02.02.2026).

Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» для другого (магістерського) рівня вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України № 368 від 04.03.2020. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/71877/ (дата звернення: 02.02.2026).

Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України № 727 від 24.05.2019. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/64666/ (дата звернення: 02.02.2026).

Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 024 «Хореографія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України № 358 від 04.03.2020. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/71860/ (дата звернення: 02.02.2026).

Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 024 «Хореографія» для другого (магістерського) рівня вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України № 359 від 04.03.2020. URL: <https://arts.gov.ua/wp-content/uploads/2021/09/024-choreografia-magistr.pdf> (дата звернення: 02.02.2026).

Професійний стандарт «Викладач мистецької школи (за видами навчальних дисциплін)». URL: <https://document.vobu.ua/doc/13011> (дата звернення: 02.02.2026).

Растрігіна А., Клепар М. Етнічно-родинні традиції як фаховий ресурс майбутнього вчителя-музиканта у травмоінформованій допомозі через мистецтво. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький : Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка, 2025. Вип. 219. С. 302–308. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-219-302-308>.

Реброва О. Є. Методологія і методи досліджень педагогіки мистецтва : навчальний посібник. Видання 3-тє, перероблене, доповнене. Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2023. 155 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/18469/1/Rebrova.pdf>.

Реброва О. Каузально-функціональний підхід у підготовці здобувачів вищої мистецької та музично-педагогічної освіти. *Мистецтво як культурно-освітній бренд: проблеми і пріоритети розвитку : збірник матеріалів I Міжнародного симпозіуму, присвяченого 70-річчю членства України в ЮНЕСКО (24–26 квітня 2024 року, м. Чернівці) / за заг. ред. І. І. Бойчук*. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. С. 276–279. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10106> (дата звернення: 02.02.2026).

Хмелевська І. О. Методика формування інтегральної компетентності майбутніх викладачів музичного мистецтва та хореографії : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02). Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2021. URL: <https://repository.sspu.edu.ua> (дата звернення: 02.02.2026).

Шип С. В. Методологія музикознавства. Постановка проблеми та основні поняття. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. Київ, 2020. Вип. 129. С. 9–25. DOI: <https://doi.org/10.31318/2522-4190.2020.129.219655>.

Research competence of future specialists in the field of musical art and choreography

Rebrova Olena

*Doctor of Sciences (in Pedagogy), Professor, Director of the Institute of Musical and Performing Arts and Socio-Cultural Practices
State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”,
Odesa, Ukraine*

The article highlights relevant aspects of developing the research competence of future specialists in the field of arts, specifically teachers of musical art and choreography. Particular attention is paid to the alignment of professional training with educational standards and the Law of Ukraine “On Academic Integrity”. Research competence of future specialists in musical art and choreography is defined as an integrated quality characterized by the ability to apply a complex of knowledge, skills, research methods, and practical experience to acquire new knowledge of art-historical, prognostic, and methodological nature. It aims to achieve learning outcomes that enable individuals to be competitive in the labor market and act effectively in new, uncertain conditions of professional, creative, and pedagogical activity.

The purpose of the article is to define the essence and specifics of the research competence of future specialists in the field of musical art and choreography, considering the diverse nature of their professional activities. The research objectives include highlighting the core content areas for acquiring research competencies within the integrated system of professional training and creative activities, as well as justifying relevant approaches and methods that optimize and dynamize the process of competence acquisition.

The study identifies the content areas that accompany the formation of research competence, including:

- Knowledge of art history and its evolutionary factors;
- Theoretical foundations and lexical attributes of each art form, particularly within the poly-artistic environment of modern culture enhanced by virtual-aesthetic and technological possibilities;
- Functional properties of art in a time-spatial range;
- Patterns of creativity, from the reproductive level to the independent creation of an interpretative concept of a performed work;
- Reflection on one's own performance capabilities and ways to improve them;
- Methodological support for independent work on a piece;
- Methodological aspects of working on specific art forms and genres, driven by the pedagogical potential of artworks.

The polymodality of art criticism methodology is proven through its extrapolation to creative practice and cognitive-search activities within the educational process of teaching musical art and choreography. The article justifies the application of various approaches, such as historical, bibliographic, cultural, preximetric, praxeological, hermeneutic, reflective, competence-based, synergistic, motivational, technological, and textual, among others. Specific methods contributing to the formation of research competence in future specialists are presented.

Keywords: competence, cognitive-search activity, research competence, musical art, choreography, future art specialists, future teachers of artistic disciplines, methodology, scientific approaches, methods, arts pedagogy, information and communication technologies.

References

Hrynchuk, I. P., Ovod, N. M., & Hrynchuk, O. O. (2025). Mystetski proiekty: istoryko-doslidnytskyi i vykonavskyi aspekty [Art projects: Historical-research and performance aspects]. *Mystetstvoznavstvo: tradytsii ta innovatsii – Art Studies: Traditions and Innovations*, 1, 13–19. <https://doi.org/10.32782/art-studies.2025-1-2>.

Khmelevska, I. O. (2021). Metodyka formuvannia intehralnoi kompetentnosti maibutnikh vykladachiv muzychnoho mystetstva ta khoreohrafii [Methodology of forming integral competence of future teachers of musical art and choreography]. *Candidate's thesis*. Retrieved from <https://repository.sspu.edu.ua>.

Ministry of Education and Science of Ukraine (2019). Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 025 “Muzychne mystetstvo” dlia pershoho (bakalavvskoho) rivnia vyshchoi osvity [On approval of the higher education standard for specialty 025 “Musical Art” for the first (Bachelor's) level of higher education] (Order No. 727). Retrieved from https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/64666/.

Ministry of Education and Science of Ukraine (2020). Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 024 “Khoreohrafiia” dlia pershoho (bakalavvskoho) rivnia vyshchoi osvity [On approval of the

higher education standard for specialty 024 “Choreography” for the first (Bachelor's) level of higher education] (Order No. 358). Retrieved from https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/71860/.

Ministry of Education and Science of Ukraine (2020). Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 024 “Khoreohrafiia” dlia drugoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity [On approval of the higher education standard for specialty 024 “Choreography” for the second (Master's) level of higher education] (Order No. 359). Retrieved from <https://arts.gov.ua/wp-content/uploads/2021/09/024-choreografia-magistr.pdf>.

Ministry of Education and Science of Ukraine (2020). Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 025 “Muzychne mystetstvo” dlia drugoho (mahisterskoho) rivnia vyshchoi osvity [On approval of the higher education standard for specialty 025 “Musical Art” for the second (Master's) level of higher education] (Order No. 368). Retrieved from https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/71877/.

Ministry of Economy of Ukraine (2023). Profesiyni standart “Vykladach mystetskoï shkoly (za vydamy navchalnykh dystsyplin)” [Professional standard “Teacher of an art school (by types of academic disciplines)”]. Retrieved from <https://document.vobu.ua/doc/13011>.

Rastryhina, A., & Klepar, M. (2025). Etnychno-rodynni tradytsii yak fakhovy resurs maibutnoho vchytelia-muzykanta u travmo-informovanii dopomozhi cherez mystetstvo [Ethnic-family traditions as a professional resource for the future musician-teacher in trauma-informed assistance through art]. *Naukovi zapysky. Seriya: Pedagogichni nauky – Scientific Notes. Series: Pedagogical Sciences*, 219, 302–308. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-219-302-308>.

Rebrova, O. Ye. (2023). Metodolohiia i metody doslidzen pedagogiky mystetstva [Methodology and methods of arts pedagogy research] (3rd ed.). Odesa: PNPi imeni K. D. Ushynskoho. Retrieved from <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/18469/1/Rebrova.pdf>.

Rebrova, O. (2024). Kauzalno-funktsionalnyi pidkhid u pidhotovtsi zdobuvachiv vyshchoi mystetskoï ta muzychno-pedahohichnoi osvity [Causal-functional approach in the training of higher art and music-pedagogical education students]. In I. I. Boichuk (Ed.), *Mystetstvo yak kulturno-osvitnii brend: problemy i priorytety rozvytku* (pp. 276–279). Chernivtsi National University. Retrieved from <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10106>.

Shyp, S. V. (2020). Metodolohiia muzykoznavstva. Postanovka problemy ta osnovni poniattia [Methodology of musicology. Problem statement and basic concepts]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho – Scientific Bulletin of the Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine*, 129, 9–25. <https://doi.org/10.31318/2522-4190.2020.129.219655>.

Verkhovna Rada of Ukraine (2025). Zakon Ukrainy “Pro akademichnu dobrochesnist” [Law of Ukraine “On Academic Integrity”]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text>.

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу
(CC BY 4.0)

Received: February 20, 2026

Accepted: March 16, 2026

Published: April 22, 2026